

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. K.**, bývajúcej v N., zastúpenej JUDr. M. K., advokátom so sídlom v M., proti žalovanému **Ing. A. B.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. I. H., advokátom so sídlom v K., **o zaplatenie 3 047,40 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 19 C 17/2009, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. februára 2015 sp. zn. 2 Co 640/2014, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému do troch dní náhradu trov dovolacieho konania vo výške 155,47 € na účet JUDr. I. H., advokáta so sídlom v K..

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom zo 17. marca 2014 č.k. 19 C 17/2009-150 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa v (tomto) konaní domáhala, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť jej sumu 3 047,40 €, žalobkyňou považovanú za dlžné nájomné. Vychádzal z toho, že právny predchodca žalobkyne (jej zomrelý manžel) bol vlastníkom domu s pozemkom v katastrálnom území Košice – Juh, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. X.. Časť priestorov v dome prenajal vlastník žalovanému zmluvou uzatvorenou 11. októbra 1993. Nájom bol dohodnutý bezodplatne na dobu neurčitú s tým, že nájomca bude uhrádzať náklady na elektrickú energiu, plyn, vodu a ďalšie výdavky spojené s prevádzkou firmy sídliacej v prenajatých priestoroch. Podľa názoru súdu prvého stupňa treba túto nájomnú zmluvu považovať za neplatnú, lebo prenajímateľ nebol vlastníkom prenajímaných nehnuteľností – kúpna zmluva z 9. decembra 1991, ktorou mal byť dom s pozemkom

nadobudnutý, bola totiž zrušená v dôsledku zamietnutia návrhu na vklad do katastra nehnuteľností. Existencia inej nájomnej zmluvy nebola v konaní preukázaná. Pokiaľ sa žalobkyňa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia žalovaného, ktoré mal získať užívaním časti nehnuteľností v čase od 10. decembra 1995 do 31. júla 1996, súd dospel k záveru, že uplatnenie tohto práva žalobkyne sa prieči dobrým mravom (§ 3 Občianskeho zákonníka), lebo otec žalovaného sa pri nadobudnutí nehnuteľností kúpnu zmluvou z 9. decembra 1991 podieľal na úhrade kúpnej ceny. So zreteľom na to súd prvého stupňa žalobu zamietol s tým, že o trovách konania rozhodne osobitným uznesením po právoplatnom skončení konania vo veci samej.

Žalovaný označil odvolanie žalobkyne za nedôvodné, spočívajúce na nepreukázaných tvrdeniach. Žiadal preto napadnutý rozsudok potvrdiť ako vecne správny.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 12. februára 2015 sp. zn. 2 Co 640/2014 napadnutý rozsudok bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1a 2 O.s.p.) a rozsudok verejne vyhlásil postupom podľa § 156 ods. 3 O.s.p. Odvolací súd sa stotožnil so správnymi skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa a tiež s odôvodnením jeho rozsudku, na ktoré v celom rozsahu poukázal. Námietku žalobkyne, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, považoval odvolací súd za neopodstatnenú. Rozsudkom Okresného súdu Košice II č.k. 19 C 17/2009-15 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2 Co 25/2012 bolo totiž právoplatne rozhodnuté (len) o zamietnutí žaloby nad sumu 3 047,40 € – uvedená suma zostala predmetom tohto konania a nič nebránilo súdu prvého stupňa, aby o nej konal a rozhodoval. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa sa domáhala zaplatenia žalovanej sumy za užívanie nehnuteľnosti za obdobie od 13. septembra 1995 do 31. júla 1996. Súd prvého stupňa dospel na základe vykonaného dokazovania k správne mu zisteniu, že medzi žalovaným a právnym predchodcom žalobkyne nikdy nebola uzavretá platná nájomná zmluva, lebo prenajímateľ nebol vlastníkom predmetu nájmu. V ďalšom odvolací súd citoval § 451 ods. 1 a § 457 Občianskeho zákonníka a podal výklad týchto ustanovení. Konštatoval, že s prihliadnutím na žalovaným vznesenú námietku premlčania sa súd prvého stupňa z dôvodu procesnej ekonomie správne zaoberal tým, či nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia bol uplatnený včas. Keďže pôvodný žalobca žalobu na súde podal 10. decembra 1997, je správny záver prvostupňového súdu, že právo žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 13. septembra 1995 do 9. decembra 1995

je premlčané. Do úvahy tak prichádzalo posudzovať právo žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia iba za obdobie od 10. decembra 1995 do 31. júla 1996. Bolo však na žalobkyni, aby preukázala, v akom rozsahu žalovaný v tomto období nehnuteľnosť užíval a aby tiež navrhla dostatočné dôkazy preukazujúce výšku prípadného bezdôvodného obohatenia. Súd pri tom zastával názor, že aj neplatná zmluva môže slúžiť ako dôkazný prostriedok preukazujúci predmet nájmu a výšku mesačného nájomného, pokiaľ sa ňou zmluvné strany riadili. Takto pristupujúc k zmluve o nájme z 11. októbra 1993 mal odvolací súd za to, že žalovaný mal mať bezodplatne prenajatú len jednu z miestností v dome. Ďalšie prislúchajúce priestory (kuchynku, sociálne zariadenie, chodbu) mal k dispozícii s tým, že bude uhrádzať elektrickú energiu, plyn, vodu a ďalšie náklady. Podľa vyjadrenia žalovaného platil zo svojho všetky náklady spojené s užívaním (celého) domu, čo bolo potvrdené aj výpoveďou svedka Ing. A. B. staršieho. So zreteľom na okolnosti, za ktorých malo dôjsť ku kúpe nehnuteľností, ako aj s prihliadnutím na podieľaní sa právneho predchodcu žalovaného na úhrade kúpnej ceny a napokon vzhľadom na uhrádzaní nákladov spojených s prevádzkou (celého) domu žalovaným, dospel aj odvolací súd k záveru, že uplatnenie práva žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia je v danom prípade v rozpore s dobrými mravmi. Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny. Konštatoval, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa (§ 224 ods. 4 O.s.p.).

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. Uviedla, že v konaní jej bola odňatá možnosť konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). V rozhodnutí odvolacieho súdu absentuje zmienka o tom, aké listiny súd prečítal alebo oboznámil, ktorých svedkov vypočul a ako sa účastníci vyjadrili k vykonanému dokazovaniu. Podľa presvedčenia žalobkyne došlo k ďalšej procesnej nesprávosti porušením § 118 ods. 2 O.s.p. Nerešpektovaním tohto ustanovenia bol zmarený jeho účel smerujúci k zabezpečenie predvídateľnosti postupu a rozhodnutia súdu. Z dovolania vyplýva tiež názor žalobkyne, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), ktoré nerešpektuje § 121 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka a prehliada aj svedeckou výpoveďou (J. T.) potvrdenú skutkovú okolnosť, že sporný dom možno užívať iba celistvo (ide o jednopodlažný dom s dvomi miestnosťami) jedným nájomníkom. Napadnutý rozsudok nemá náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., je nepresvedčivý, nezrozumiteľný a nepreskúmateľný aj preto, lebo odvolací súd sa náležite nevysporiadal s vysvetlením, prečo niektoré dôkazy odmietol vykonať. O niektorých (tzv. opomenutých)

dôkazoch súd vôbec nerozhodol. Odvolací súd svojím rozhodnutím „poprel dobré mravy v občianskoprávných vzťahoch, ale najmä zákonom uloženú povinnosť nájomcu platiť nájomné obvyklé s prihliadnutím na hodnotu prenajatej veci a spôsob jej užívania“. Z týchto dôvodov žalobkyňa žiadala zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj ním potvrdený prvostupňový rozsudok a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že napadnutý rozsudok je dostatočne preskúmateľný, skutkové a právne závery sú v ňom náležite a presvedčivo vysvetlené. Navyše, nepreskúmateľnosť rozhodnutia je judikatúrou (R 111/1998) považovaná za inú, v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. neuvedenú vadu. Nepreskúmateľnosť nezakladá prípustnosť dovolania. O vadu konania podľa tohto ustanovenia nejde ani v prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení, na ktorých je založené napadnuté rozhodnutie. Prípustnosť jej dovolania nezakladá ani ňou tvrdené nesprávne právne posúdenie veci. Z týchto dôvodov žiadal procesne neprípustné dovolanie odmietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení od 1. januára 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

1. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, ide v prípade dovolania o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno – iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených – napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť (a mimoriadnosť) dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

Z relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť nevyhnutne v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. Vo všeobecnosti pre použitie mimoriadnych opravných prostriedkov platí, že sú prípustné iba vo výnimočných prípadoch. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát vyslovil nezlučiteľnosť mimoriadneho opravného prostriedku s princípom právnej istoty, a konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo (len) z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci (porovnaj *Roseltrans proti Rusku*, rozsudok z roku 2005). Vo veci *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010) ESLP zdôraznil, že v záujme právnej istoty zahrnutej v čl. 6 Dohovoru by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať „nedotknuté“. K ich zrušeniu by preto malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných, hrubých a podstatných väd. Podľa názoru ESLP v žiadnom prípade však za takú vadu nemožno označiť skutočnosť, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory [viď napríklad *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009) alebo *Bulgakova proti Rusku* (rozsudok z roku 2007)]. Princíp právnej istoty tu môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri *Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009).

Pri uplatnení tézy, vyplývajúcej z rozhodnutí ESLP, podľa ktorej rozhodnutia súdov predstavujúce *res iudicata* „majú zostať nedotknuté“, je potrebné na prípady možnosti prelomenia záväznosti a nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí hľadieť ako na výnimky z tejto zásady. Aj Občiansky súdny poriadok upravuje takto podmienky prípustnosti dovolania a prípady, v ktorých možno právoplatné rozhodnutie napadnúť dovolaním, považuje len za výnimku zo zásady záväznosti a nezmeniteľnosti takéhoto rozhodnutia. Právnu úpravu, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade vykladať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad.

Ustanovenia, ktoré upravujú prípustnosť dovolania, treba striktnie dodržiavať, lebo ak mimoriadny opravný súd „koná a rozhoduje napriek tomu, že neboli splnené zákonom ustanovené predpoklady prípustnosti na jeho postup v opravnom konaní [čl. 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len („Ústava“) a čl. 51 ods. 1 ústavy] a prelomí právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, porušuje základné právo na súdnu ochranu toho účastníka, ktorý sa po rozhodnutí opravného súdu v takom prípade dostáva do nepriaznivejšej pozície, než v ktorej bol pred takým rozhodnutím opravného súdu. Porušenie princípov spravodlivého procesu spočíva preto v takom postupe a rozhodnutí mimoriadneho opravného súdu, ktorými sa nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku zrušuje právoplatné rozhodnutie a vec účastníka sa dostáva opäť pred súd, ktorý musí o veci znovu konať a rozhodovať, pretože to vytvára opäť stav právnej neistoty, ktorá už bola nastolená právoplatným rozhodnutím súdu nižšieho stupňa (II. ÚS 172/03).

2. Dovoláním žalobkyne je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Dovolanie je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu,

alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

V prejednáwanej veci dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ale proti takému potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.; najvyšší súd dosiaľ v tejto veci nerozhodoval, preto ani nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Prípustnosť podaného dovolania preto z § 238 O.s.p. nevyplýva.

3. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k niektorej z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p., sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalobkyne preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

4. Žalobkyňa v dovolaní namieta, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

5. K dovolacej argumentácii, v rámci ktorej žalobkyňa namieta, že k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je – ako tvrdí – nedostatočne odôvodnené, nereagujúce na jej odvolaciu argumentáciu, náležite nevysvetľujúce vyjadrenia účastníkov k priebehu a výsledku vykonaného dokazovania a v dôsledku toho nepreskúmateľné, dovolací súd uvádza nasledovné:

Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru. To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani

nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní, a v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 ods. 1 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak inej váhy. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci („iné vady“) považuje totiž – na rozdiel od procesných väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p. – (len) za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 Ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj napríklad I. ÚS 252/05 a IV. ÚS 481/2011).

V prejednávanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len žalobkyňou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej

istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo dovolateľkou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Z napadnutého rozsudku celkom jednoznačne vyplýva, ako odvolací súd rozhodol, na ktoré skutkové okolnosti vzal zreteľ, k akým skutkovým zisteniam dospel a ako ich právne posúdil. Za vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobkyne (pozn. dovolacieho súdu: k otázke dôsledkov, ktoré z hľadiska prípustnosti dovolania vyvoláva prípadné nedostatočné zistenie relevantných skutkových okolností a ich nesprávne právne posúdenie vid' ďalej).

Judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá prípustnosť dovolania nezakladá. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte naďalej plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Obdobne najvyšší súd kvalifikoval nepreskúmateľnosť aj v ďalších rozhodnutiach (vid' napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012, ale tiež sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 M Cdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 7 Cdo 52/2011, 7 Cdo 109/2011, 7 Cdo 86/2012, 1 ECdo 10/2014).

Správnosť takého nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998 (vid' rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 208/2012, IV. ÚS 90/2013). Dovolací súd osobitne poukazuje na to, že ústavný súd v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho

súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“. Ústavný súd v uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014 zotrval „na opakovane vyslovenom závere (napr. IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012) o ústavnej udržateľnosti názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“. Obdobne argumentoval ústavný súd aj v uznesení zo 14. januára 2015 sp. zn. III. ÚS 1/2015.

6. Dovolateľka v danej veci namietala tiež to, že k procesnej vade v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo postupom súdov pri posudzovaní relevantnosti návrhov na vykonanie dokazovania, pri vykonávaní dokazovania, hodnotení výsledkov vykonaného dokazovania, prijímaní záverov o dôkaznom bremene, o jeho unesení alebo neunesení a pri zvažovaní dôsledkov neunesenia dôkazného bremena (viď ďalej 6.1. až 6.3.).

6.1. Dokazovaním je časť občianskeho súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť aj to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania (viď tiež uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012, 3 Cdo 212/2012, 4 Cdo 125/2012, 5 Cdo 251/2012, 6 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 34/2011).

6.2. Nevykonanie určitého dôkazu (nevyhovenie návrhu účastníka, aby súd vykonal ten – ktorý dôkaz) môže mať za následok neúplnosť skutkových zistení vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia, nie však procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. (viď R 37/1993). Zo samej skutočnosti, že súd v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nemožno vyvodiť, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. prípustné (viď R 125/1999, R 6/2000).

Tým, že súdy prípadne nevyhoveli všetkým návrhom žalobkyne na vykonanie dôkazov, neodňali jej možnosť pred súdom konať.

6.3. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré žalobkyňa v dovolaní tiež naznačuje, nie je vadou konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. V prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov nejde o dôvod, ktorý by zakladal prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (viď R 42/1993, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 1 Cdo 18/2011, 3 Cdo 268/2012, 4 Cdo 314/2012, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 104/2010, 7 Cdo 248/2012).

6.4. Žalobkyňa sa v dovolaní dotkla aj problematiky tzv. opomenutých dôkazov; nekonkretizovala, ale ktorý dôkaz treba v danom prípade považovať za opomenutý. Ústavný súd v náleze z 12. júna 2008 sp. zn. I. ÚS 114/08 uviedol, že „nedostatky odôvodnenia spolu s tzv. opomenutými dôkazmi (o ktorých súd v konaní nerozhodol vôbec) zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia“. K nepreskúmateľnosti rozhodnutia a jeho dôsledkov z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. sa dovolací súd vyjadril v bode 5.

7. Žalobkyňa tvrdí, že k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo aj tým, že súdy údajne nerešpektovali § 118 ods. 2 O.s.p.

V zmysle § 118 ods. 2 O.s.p. predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli.

Citované ustanovenie ukladá súdu povinnosť oboznámiť účastníkov konania na pojednávaní s predbežným zhrnutím sporných a nesporných skutkových okolností a tiež s predbežným náhľadom súdu na to, ktoré z navrhnutých dôkazov treba vykonať a ktoré vykonané nebudú. Účastníkom konania sa tým má vytvoriť možnosť, aby tomu, s čím

ich oboznámil súd, prispôsobili ich ďalší procesný postup v konaní. Cieľom ustanovenia § 118 ods. 2 O.s.p. je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť účastníkov už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho cieľom je zjednodušiť a zrýchliť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú – podľa názoru súdu – buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Uvedené ustanovenie nezakotvuje povinnosť súdu oboznámiť účastníkov konania s predbežným právnym názorom súdu na vec. Upravuje len postup súdu pri vedení pojednávania a týka sa skutkových okolností, resp. potreby ďalšieho dokazovania a jeho zamerania. V zmysle judikatúry ústavného súdu (IV.ÚS 16/2012) právny názor a hodnotiace úsudky sú vlastné až samotnému rozhodnutiu vo veci, nie však postupu súdu v zmysle § 118 ods. 2 O.s.p. Porušenie citovaného ustanovenia žiadnym spôsobom nelimituje účastníka pri realizácii jeho procesných práv (napríklad v práve zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, v práve na záver pojednávania zhrnúť svoje návrhy). So zreteľom na to nerešpektovanie § 118 ods. 2 O.s.p. nezakladá procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ale nanajvýš tzv. inú (než v § 237 ods. 1 uvedenú) procesnú vadu konania, ktorá však prípustnosť dovolania nezakladá (viď obdobne uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 211/2013, 5 Cdo 235/2013, 6 Cdo 134/2010, 4 Cdo 167/2012 a 8 Cdo 69/2013).

Dovolací súd poukazuje tiež na obsah zápisnice o pojednávaní na súde prvého stupňa dňa 19. marca 2014 (č.l. 144 až 146 spisu), z ktorej vyplýva, že obaja účastníci sa na tomto pojednávaní vyjadrili k prejednávanej veci, súd vykonal dokazovanie výsluchom svedka a oboznámil obsah spisu, do neho založených listín (medziiným obsah kúpnej zmluvy, úverovej zmluvy), pripojených spisov. Účastníci po poučení podľa § 120 ods. 4 uviedli, že nemajú ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania.

Žalobkyňou namietaným procesným postupom preto nemohlo dôjsť k procesnej vade konania uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

8. K námietke žalobkyne, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu.

O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie vecí je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie vecí ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 54/2012 a tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania.

Keďže žalobkyňa dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. uplatnila v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov.

9. K predchádzajúcim bodom odôvodnenia najvyšší súd pripomína konštatovanie ústavného súdu, ktoré je obsiahnuté v uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014, podľa ktorého „prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie vecí nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“.

10. Vzhľadom na to, že dovolanie žalobkyne nie je podľa ustanovení § 238 O.s.p. prípustné, nepreukázaná bola žalobkyňou tvrdená procesná vada konania uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., dovolací súd odmietol jej dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

11. V dovolacom konaní úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyňi, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalovaný podal návrh na priznanie náhrady trov dovolacieho konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.) a trovy dovolacieho konania aj vyčíslil. Dovolací súd mu priznal náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta za jeden

úkon právnej služby, a to vypracovanie vyjadrenia žalovaného k dovolaniu žalobkyne [§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za tento úkon právnej služby určil dovolací súd podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 121,17 €, čo s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu [§ 16 ods. 3 vyhlášky (8,39 €)] a s 20 % DPH (25,91 €), predstavuje spolu 155,47 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. októbra 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková